

Posiedzenie naukowe pracowników Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW

W dniu 28 marca 2017 roku, na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie przy ul. Dewajtis 5, odbyło się kolejne posiedzenie pracowników naukowo-dydaktycznych. Obrady otworzył Dziekan Wydziału ks. prof. dr hab. Henryk Stawniak. Po modlitwie i powitaniu zebranych zapowiedział wystąpienie ks. dr Jana Dohnalika pt. „Parafia personalna. Historia instytucji kanonicznej, dzisiejsze normy prawne, możliwości przyszłego rozwoju”. Przedmiot referatu dotyczył badań naukowych, prowadzonych przez Autora w ramach przygotowania rozprawy habilitacyjnej.

Na wstępie Prelegent uzasadnił motywy podjętych badań oraz sformułowania swojej tezy habilitacyjnej. Są nimi Jego zainteresowanie tematem jurysdykcji personalnej w Kościele oraz wielka aktualność zagadnienia w dzisiejszym świecie ciągłych zmian i narastającej migracji. Celem badań jest natomiast odpowiedź na pytania: Jak wykorzystać w celach duszpasterskich dzisiejsze możliwości prawne w kwestii erygowania i prowadzenia parafii personalnej? oraz jakie są perspektywy rozwoju prawodawstwa w tym zakresie?

Po wstępnym zarysowaniu tematyki ks. Dohnalik przedstawił podział przygotowywanej dysertacji, wyróżniając trzy jej części. Pierwsza dotyczyć będzie historycznego rozwoju norm od początków aż do KPK z 1983 roku oraz KKKW z 1990 roku. W tym ujęciu na obowiązujące normy należy patrzeć w świetle kan. 6 §2 KPK, analizując aktualnie obowiązujące prawodawstwo zgodnie z tradycją kanoniczną. Druga część poświęcona zostanie analizie obecnego prawa, ujętego w kan. 518 KPK i 280 §1 KKKW, a także papieskich dokumentów: Konstytucji Apostolskiej *Spirituali Militum Curae*, Instrukcji *Erga Migrantes Caritas Christi*, Motu proprio *Summorum Pontificorum* oraz Konstytucji Apostolskiej *Anglicanorum Coetibus*. W trzeciej części dysertacji Autor zamieści refleksje na temat aplikacji obowiązujących norm i postulatów *de lege ferenda*, dotyczących możliwości rozwoju w dziedzinie stanowienia przedmiotowych norm.

Omawiając treść pierwszej części przygotowywanej rozprawy Prelegent skupił się na zagadnieniach dotyczących czasów od powstania pierwszych wspólnot chrześcijańskich (I-III w.), poprzez kształtowanie się diecezji i parafii (IV-XII w.), wskazaniach Soboru Laterańskiego IV, który nakazał tworzenie opieki duszpasterskiej dla wspólnot różniących się ze względu na

obrzędek, język lub narodowość (Konstytucja 9) oraz wprowadził w odniesieniu do nich pojęcie „własnego duszpasterza” (*pastor proprius*) (Konstytucja 21), wskazaniach Soboru Trydenckiego odnośnie do tworzenia parafii, omówieniu zjawiska powstawania parafii dla wiernych innych obrządków, parafii rodzinnych, parafii dla migrantów (XVI–XIX w.), zreferowaniu prac redakcyjnych nad Kodeksem Prawa Kanonicznego z 1917 roku i jego kan. 216, dotyczącego omawianej kwestii, późniejszych aktów prawnych w tym zakresie oraz Konstytucji Apostolskiej *Exsul familia* z 1952 r. Rozważania tej części ks. dr Dohnalik zakończył zasygnalizowaniem faktu powstawania dwudziestowiecznych parafii dla migrantów.

Jako konkretne przykłady, dotyczące okresu od wieku XIV do wieku XIX, Prelegent wskazał parafie powstałe w Rzymie dla wiernych narodowości francuskiej oraz dla Florentczyków, parafie rodzinne (*parocchia distincta per personas seu familias*), parafie dla migrantów powstałe w XIX wieku w USA oraz powstałą w 1855 roku, pierwszą polską parafię w osadzie Panna Maria w stanie Teksas.

Dokonując charakterystyki drugiej części Autor zauważył na wstępie prace Soboru Watykańskiego II, przedstawiającego swoją wizję parafii personalnej już w pracach przygotowawczych oraz zwerbalizowaną ostatecznie w art. 23 Dekretu o pasterskiej posłudze biskupów *Christus Dominus*, który nakazuje biskupowi miejsca pasterską troskę o wiernych innego obrządku lub obcojęzycznych, znajdujących się na jego terytorium.

W referowaniu prac redakcyjnych nad obowiązującym Kodeksem Prawa Kanonicznego z 1983 roku, zdaniem Prelegenta, szczególne znaczenie należy przypisać VIII zasadzie rewizyjnej, która w redakcji nowych przepisów dotyczących kierowania Ludem Bożym, oprócz generalnej zasady terytorialności, wyznaczającej granice opieki duszpasterskiej, nakazuje kierowanie się dla uzasadnionych racji także innymi względami i kryteriami.

Kontynuując tę część wystąpienia ks. dr Jan Dohnalik poddał analizie kan. 515 §1, kan. 518 i kan. 813 KPK oraz kan. 280 §1 KKKW, definiując pojęcie parafii, jej tworzenie według kryteriów terytorialnych i personalnych oraz wskazując na odniesienie względem duszpasterstwa studentów (kan. 518 KPK). W tej części Prelegent zwrócił także uwagę na uprawnienia proboszcza personalnego do asystowania przy zawieraniu małżeństw, o którym kan. 1110 KPK oraz wiążący się z tym problem jurysdykcji kumulatywnej, mogącej wystąpić na terenie miejscowej parafii.

Przy omawianiu wspomnianych wyżej dokumentów Kościoła, ks. dr Dohnalik zwrócił uwagę na następujące zagadnienia: proboszczowskie

uprawnienia kapelanów wojskowych (*Spirituali Militum Curae*, art. VII oraz Statuty niektórych ordynariatów polowych), parafie personalne oraz *missio cum cura animarum* (*Erga migrantes Caritas Christi*, art. 6-7), parafie personalne dla wiernych rytu nadzwyczajnego (*Summorum Pontificorum*, art. 10) oraz parafie personalne dla byłych anglikanów (*Anglicanorum Coetibus*, art. VIII).

Prezentując założenia trzeciej części przygotowywanej rozprawy habilitacyjnej poświęconej funkcjonowaniu parafii personalnych w życiu Kościoła, aplikacji odnośnych do nich norm i perspektyw rozwoju, Prelegent przedstawił wstępny jej plan, na który składa się: zaprezentowanie istniejących parafii personalnych w Polsce, parafii personalnych poza jej granicami (polskie misje katolickie), parafii personalnych dla wiernych nadzwyczajnego rytu, parafii personalnych dla byłych anglikanów, innych wybranych parafii personalnych za granicą. W kolejnym punkcie ostatniej części, zostaną omówione: praktyka łączenia parafii terytorialnych i personalnych oraz zakres i znaczenie tego zwyczaju. Trzecia część rozprawy zakończy się zaprezentowaniem perspektywy i sugestii odnośnie do rozwoju prawodawstwa w omawianej dziedzinie.

Po zakończeniu referatu Dziekan Wydziału podziękował Prelegentowi za trud jego przygotowania i przedstawienia, a następnie otworzył dyskusję, w czasie której poruszono m. in. następujące zagadnienia: potrzeba sformułowania tematu jako studium historyczno-prawnego, znaczniejszego uwypuklenia w dysertacji kwestii łączenia parafii terytorialnych i personalnych, wątpliwości związane z zasadnością odwołania się do kan. 6 §2 KPK przy analizie aktualnie obowiązującego prawodawstwa związanego z parafią personalną. Zwrócono także uwagę na potrzebę prześledzenia zamieszczonej w czasopiśmie „Communications” dyskusji dotyczącej powstania kan. 518 KPK oraz zasygnalizowano, że wobec zjawiska migracji, które charakteryzuje się zmiennością, we współczesnej praktyce duszpasterskiej odchodzi się od tworzenia dla migrantów parafii, jako że instytucja ta cieszy się w prawie stabilnością, jednocześnie szukając dla nich nowych form opieki pastoralnej.

Po zamknięciu dyskusji ks. prof. dr hab. Henryk Stawniak poprosił ks. dr Jana Dohnalika o związłą prezentację pozostałego dorobku naukowego, co zostało uczynione. Po tej czynności Ksiądz Dziekan zamknął posiedzenie, dziękując przybyłym pracownikom za twórczy w nim udział.

ks. Rafał Kamiński

Wydział Prawa Kanonicznego UKSW